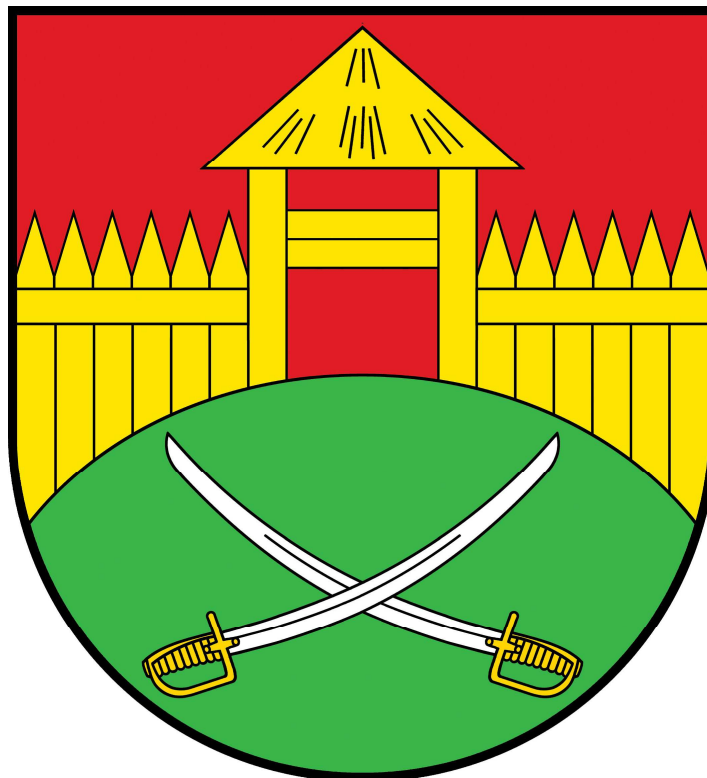

Załącznik Nr 1 do uchwały
Nr XVIII/78/2019
Rady Gminy Sońsk
z dnia 3 grudnia 2019r.

**GMINNY PROGRAM WSPIERANIA RODZINY
W GMINIE SOŃSK
NA LATA 2020-2023**

WPROWADZENIE

Dziecko i rodzina wymagają wsparcia oraz szczególnej troski i ochrony. Działalność na rzecz rodzin powinna koncentrować się na wyrównywaniu pomiędzy nimi nieuzasadnionych i niezawinionych różnic socjalnych, tworzeniu im równych szans oraz asekurowaniu w obliczu ryzyka życiowego, natomiast działania podejmowane na rzecz dzieci winny mieć na celu ochronę ich praw, wyrównywanie szans życiowych poprzez ułatwianie dostępu do oświaty, służby zdrowia i wypoczynku oraz zapewnienie im ochrony w obliczu zagrożeń.

Z punktu widzenia polityki społecznej, która odpowiada za tworzenie warunków samodzielnego funkcjonowania rodziny, rodzina i dziecko stanowią przedmiot niejako selektywnego zainteresowania. Jest tak dlatego, że odnosi się ono zwłaszcza do tych rodzin i pochodzących z nich dzieci, które na pewnym etapie swojego życia stają się bezradne i marginalizowane.

Czynników powodujących bezradność i marginalizację rodziny jest wiele, co budzi niepokój, ich liczba w ostatnim okresie wzrasta. Jedną z głównych przyczyn zwiększania się zjawisk niepożądanych, godzących w dobro rodziny i dziecka, jest wyczerpanie się więzi społecznych struktury rodziny, wprowadzające element rozchwiania równowagi i harmonii w ich życiu.

Gminny program wspierania rodziny na lata 2020-2023 w Gminie Sońsk opracowano w oparciu o art. 176 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tj. Dz.U. z 2019 r. poz. 1111), który w ramach zadań własnych gminy przewiduje „opracowanie i realizację 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny”.

Przedstawiony Program jest propozycją zintegrowanych kierunków działań realizowanych w zakresie opieki nad dziećmi i rodziną na terenie Gminy Sońsk. Realizowane w ramach Programu zadania koncentrować się będą nie tylko na dziecku, ale na całej rodzinie, również w sytuacjach, gdy dziecko umieszczone zostanie poza rodziną biologiczną w celu odzyskania przez nią funkcji opiekuńczej.

Niniejszy dokument zawiera informacje o aktach prawnych dotyczących działań na rzecz wsparcia rodziny. W części diagnostycznej ukazano skalę zjawiska rodzin dysfunkcyjnych na terenie Gminy Sońsk w oparciu o dane statystyczne pozyskane z Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Sońsku, oraz dane statystyczne Zespołu Interdyscyplinarnego, a także dane statystyczne, będące w posiadaniu Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Sońsku. Przedstawiono również zasoby instytucjonalne i kadrowe oraz potrzeby w obszarze pracy z rodzinami. Powyższe dane posłużyły do opracowania harmonogram realizacji Programu.

Program zawiera kierunki działań zmierzających do tworzenia warunków dla prawidłowego funkcjonowania i wychowywania dzieci w rodzinach naturalnych.

Celem programu jest przywracanie rodzinom zdolności do przezwyciężenia ich problemów opiekuńczo – wychowawczych przy współpracy samorządu i innych instytucji zajmujących się rodziną.

Zakładając, że niniejszy Program będzie stanowił wspólny strategiczny plan działań wobec wsparcia rodzin na terenie Gminy Sońsk i będzie realizowany przez wszystkie instytucje zobligowane do podejmowania działań na rzecz wspierania rodziny, oczekuje się, że przyczyni się on do poprawy funkcjonowania rodzin.

Działania Gminnego Programu Wspierania Rodziny obejmują lata 2020-2023. W przypadku występowania potrzeb i sytuacji społecznej mogą ulegać zmianom.

1. Podstawa prawna Programu

- ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej (tj. Dz. U. z 2019 r., poz. 1111 z późn. zm.);
- ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (tj. Dz. U. z 2019 r., poz. 1507 z późn. zm.);
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2015 r., poz. 1390 z późn. zm.);
- ustawa z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz.U. 2019, poz. 2277 z późn. zm.);
- ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tj. Dz. U. z 2019 r., poz. 506).

2. Zadania Gminy w zakresie ustawy o wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej.

2.1 Zadania.

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej określa zadania własne gminy (art. 176):

- 1) opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny;
- 2) tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny;
- 3) tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem w tym placówek wsparcia dziennego, oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych przez:
 - a) zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa,
 - b) organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających,
 - c) prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsc dla dzieci;
- 4) finansowanie:
 - a) podnoszenia kwalifikacji przez Asystentów Rodziny,
 - b) kosztów związanych z udzielaniem pomocy, ponoszonych przez rodziny wspierające;
- 5) współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo- terapeutycznej;
- 6) sporządzanie sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie, w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego;
- 7) prowadzenie monitoringu w sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej.

Jednym z nowatorskich rozwiązań w systemie pomocy społecznej jest możliwość zatrudnienia Asystenta Rodziny do pracy na rzecz rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej. Rola Asystenta Rodziny polega na całościowym wspieraniu rodziny wychowującej dzieci zagrożone wykluczeniem społecznym, poprzez zmianę stosunku osób w rodzinie do własnej sprawności, podniesienie ich samooceny, wzbudzenie wiary we własne siły, a także pomoc w wykonywaniu najprostszych czynności, składających się na proces prowadzenia gospodarstwa domowego. Działania Asystenta Rodziny mają wspomagać rozwój kompetencji wszystkich członków rodziny. Asystent nie przejmuje działań za rodzinę, jedynie wspiera ją w wykonywaniu określonych obowiązków jak i również w podjętych działaniach oraz ukierunkowuje działania w taki sposób aby można było osiągnąć zamierzone efekty.

2.2 Słowniczek.

Rodzina wspierająca – to taka, która przy współpracy asystenta rodziny, pomaga rodzinie przeżywającej trudności w:

- 1) opiece i wychowaniu,
- 2) prowadzeniu gospodarstwa domowego,
- 3) kształtowaniu i wypełnianiu podstawowych ról społecznych.

Rodzina dysfunkcyjna (dysfunkcjonalna) – to taka, która nie spełnia swoich funkcji. Poprzez zaburzone relacje, zasady, role czy komunikacje, nie zapewnia swoim członkom możliwości zdrowego i pełnego funkcjonowania.

Asystent rodziny – to osoba, która przez pewien czas wspiera rodzinę, aby w przyszłości samodzielnie potrafiła pokonywać trudności życiowe, zwłaszcza dotyczące opieki i wychowania dzieci. Termin ten został wprowadzony od słowa „asysta”, które jest określeniem osoby towarzyszącej komuś, współobecnej, pomagającej, będącej w pogotowiu. Asystent rodziny towarzyszy rodzinom w wprowadzeniu zmian w swoim myśleniu, zachowaniu oraz otoczeniu, koniecznych do tego, aby środowisko rodzinne sprzyjało bezpieczeństwu i prawidłowemu rozwojowi dzieci.

System pieczy zastępczej – to zespół osób, instytucji i działań mających na celu zapewnienie czasowej opieki i wychowania dzieciom w przypadku niemożności sprawowania opieki i wychowania przez rodziców a obowiązek wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo wychowawczych oraz organizacji pieczy zastępczej w zakresie ustalonym ustawą.

Rodzina zastępcza – to rodzina, która tymczasowo bądź na stałe opiekuje się i wychowuje dzieci osierocone lub których rodzice nie są w stanie zapewnić opieki i wychowania. Rodzina ta pełni funkcje rodziców zastępczych bez zrywania więzi z rodziną biologiczną dziecka.

Rodziny zastępcze dzielimy na:

- 1) spokrewnione – tworzone przez małżonków lub osoby, nie pozostające w związku małżeńskim, u których umieszczono dziecko w celu sprawowania nad nim pieczy zastępczej, będące wstępnymi lub rodzeństwem dziecka;
- 2) niezawodowe – tworzone przez małżonków lub osoby, nie pozostające w związku małżeńskim u których umieszczono dziecko w celu sprawowania nad nim pieczy zastępczej, nie będącymi wstępnymi lub rodzeństwem dziecka;
- 3) zawodowe, w tym zawodowe pełniące funkcje pogotowia rodzinnego i zawodowe specjalistyczne – tworzone przez małżonków lub osoby, nie pozostające w związku małżeńskim, u których umieszczono dziecko w celu sprawowania nad nim pieczy zastępczej, nie będącymi wstępnymi lub rodzeństwem dziecka.

Rodzinny dom dziecka – ośrodek wychowawczy dla osieroconych lub pozbawionej opieki rodzicielskiej dzieci oraz młodzieży do 18 roku życia, który jest zorganizowany w naturalnych rodzinach zastępczych, w przystosowanych domach rodzinnych.

3. DIAGNOZA SPOŁECZNA

Diagnoza lokalna dotycząca dysfunkcyjności rodzin w pełnieniu funkcji opiekuńczo- wychowawczej opracowana w oparciu o dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Sońsku wg stanu na dzień 31 grudnia 2018 roku.

3.1. Demografia gminy Sońsk

Sońsk jest gminą położoną w południowo-zachodniej części województwa mazowieckiego, w powiecie ciechanowskim, przy jego południowej granicy. Jest jedną z ośmiu gmin wiejskich powiatu, w skład którego wchodzi 9 gmin. Sońsk jest jedną z większych gmin powiatu ciechanowskiego. Na obszarze gminy zlokalizowanych jest 40 miejscowości.

Siedziba gminy - miejscowość Sońsk nad rzeką Soną – położona jest w odległości ok. 100 km od Warszawy (stolicy województwa) oraz ok. 12 km od siedziby władz powiatowych. Gmina sąsiaduje z trzema gminami powiatu ciechanowskiego: Ojrzeń, Ciechanów i Gołymin, z dwiema powiatu pułtuskiego: Gzy, Świercze oraz jedną gminą powiatu płońskiego: Nowe Miasto.

Tabela 1. Statystyka mieszkańców gminy wg wieku i płci

Wiek	Mężczyźni	Kobiety	Ogółem
0-2	129	113	242
3	43	41	84
4-5	88	85	173
6	42	51	93
7	32	38	70
8-12	183	181	364
13-15	110	109	219
16-17	113	104	217
18	58	56	114
19-65	2679	0	2679
19-60	0	2090	2090
> 65	482	0	482
> 60	0	986	986
Ogółem	3959	3854	7813

Źródło :*(Dane statystyczne z Urzędu Gminy Sońsku, wg stanu na dzień 05.06.2019 r.)*

Z analizy powyższych danych wynika, że ogółem Gmina liczy 7813 mieszkańców, natomiast według kategorii wiekowej od 0 – 18 roku życia dzieci i młodzieży jest 1576 osób. Najliczniejszą grupę stanowią osoby w kategorii wiekowej 19 – 65 lat – 6237 osób.

3.2. Skala zjawiska

Rodzina jest podstawową komórką społeczną i naturalnym środowiskiem dziecka, w którym zaspakajane są jego podstawowe potrzeby. Stanowi niezwykłą wspólnotę, stanowiącą model i normę dla wszystkich innych grup społecznych. Rodzina funkcjonująca prawidłowo stanowi dla swych członków, przede wszystkim dzieci, źródło poczucia własnej wartości i bezpieczeństwa. Prawidłowemu funkcjonowaniu rodziny zagraża jednak szereg czynników, wśród których istotny wpływ mają zjawiska patologiczne. Ich oddziaływanie czyni daną rodzinę dysfunkcyjną. Rodzina dotknięta nimi bez pomocy z zewnątrz często nie potrafi sprostać swoim obowiązkom względem dzieci, rozwiązywać swoich problemów.

Do zjawisk patologicznych zalicza się w szczególności alkoholizm, narkomanię, przestępczość, niewydolność opiekuńczo-wychowawczą oraz przemoc w rodzinie. Problemy te są najczęstszą przyczyną niedostosowania społecznego dzieci. Występowanie ich często jest powiązane z problemem ubóstwa

i długotrwałego bezrobocia, które to stanowią podstawowe podłoże braku równowagi i bezpieczeństwa w rodzinie. W Powiatowym Urzędzie Pracy zarejestrowanych jest 228 osób bezrobotnych, w tym 122 kobiet. Zasiłek dla bezrobotnych pobiera 43 osób. (stan na 30.04.2019 r.).

Poniższe tabele przedstawiają dane dotyczące problemu przemocy w rodzinach (tabela nr 2) oraz problemu alkoholowego (tabela nr 3) występujących w rodzinach.

Tabela 2. Dane statystyczne dotyczące przemocy w rodzinach wg stanu na dzień 31 grudnia 2017 roku oraz dane wg stanu na 31 grudnia 2018 roku

Przemoc w rodzinie Procedura „Niebieskiej Karty”	Liczba rodzin w 2017 roku	Liczba rodzin w 2018 roku
Liczba założonych „NK” :	9	18
-w tym w rodzinach z dziećmi	3	3
Liczba rodzin ogółem objętych działaniem Zespołu :	15	21
- w tym rodzin z dziećmi	7	5
Liczba zakończonych „NK”.	12	17
w tym liczba rodzin z dziećmi	8	9

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych statystycznych Zespołu Interdyscyplinarnego w Sońsku.

Z danych statystycznych Zespołu Interdyscyplinarnego wg stanu na dzień 31 grudnia 2018 r. wynika, że działaniami Zespołu zostało objętych 18 rodzin, w tym 3 rodziny, w których wychowują się dzieci.

Liczba porad udzielonych w 2018 roku oraz w 2018 r. w Punkcie Informacyjno – Konsultacyjnym Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Sońsku:

Tabela 3.

L.p.	Specjalista	Liczba udzielonych porad (konsultacji) w 2017 roku	Liczba udzielonych porad (konsultacji) w 2018 roku
1.	Terapeuta ds. uzależnień	149	150

Źródło: Dane statystyczne z Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Sońsku.

Tabela 4. Dane statystyczne dotyczące liczby rodzin z problemem alkoholowym (wg stanu na dzień 31 grudnia 2018 r..)

Problem alkoholowy	Dane liczbowe - 2017 r.	Dane liczbowe-2018r.
Liczba rodzin z problemem alkoholowym	15	12
- w tym rodzin z dziećmi	8	5
Liczba wniosków dotyczących skierowania na leczenie		
- w tym z rodzin z dziećmi	5	4
	5	4
Liczba osób skierowanych na leczenie	5	4
- w tym osób z rodzin z dziećmi	5	4
Liczba dzieci wychowujących się w rodzinie z problemem alkoholowym	20	12

Źródło: Opracowanie na podstawie danych Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Sońsku i danych GOPS w Sońsku

Z danych zawartych w powyższej tabeli wynika, że w 2018 roku w 15 rodzinach występował alkoholizm, w tym w 8 rodzinach wychowujących dzieci. W 2015 roku liczba rodzin z problemem alkoholowym jest niższa i wyniosła 12, w tym 5 z rodzin z dziećmi.

Rodziny i osoby, w których występuje problem alkoholowy korzystały z pomocy specjalistów pracujących w Punkcie Informacyjno –Konsultacyjnym w Sońsku.

Poniższe tabele przedstawiają działalność Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Sońsku za rok 2018 r. w zakresie danych dotyczących rzeczywistej liczby rodzin i osób objętych pomocą (tabela nr 5), powodów przyznawania pomocy (tabela nr 6), oraz typy rodzin objętych pomocą społeczną (tabela nr 7).

Tabela 5. RZECZYWISTA LICZBA RODZIN I OSÓB OBJĘTYCH POMOCĄ SPOŁECZNĄ

WYSZCZEGÓLNIENIE	LICZBA OSÓB, KTÓRYM PRZYZNANO DECYZJĄ ŚWIADCZENIA	LICZBA RODZIN		LICZBA OSÓB W RODZINACH
		OGÓŁEM	w tym: NA WSI	
0	1	2	3	4
Świadczenia przyznane w ramach zadań zleconych i zadań własnych OGÓŁEM (bez względu na ich rodzaj, formę, liczbę oraz źródło finansowania)	245	197	197	519
w tym:				
świadczenia pieniężne	124	124	124	256
świadczenia niepieniężne	121	121	121	293
Świadczenia przyznane w ramach zadań zleconych bez względu na ich rodzaj, formę i liczbę	0	0	0	0
Świadczenia przyznane w ramach zadań własnych bez względu na ich rodzaj, formę i liczbę	245	197	197	519
Pomoc udzielana w postaci pracy socjalnej OGÓŁEM	X	139	139	415
w tym:				
wyłącznie w postaci pracy socjalnej	X	22	22	30

Źródło: Sprawozdanie MPiPS -03 Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Sońsku

Tabela 6. POWODY PRZYZNANIA POMOCY:

POWÓD TRUDNEJ SYTUACJI ŻYCIOWEJ		LICZBA RODZIN		LICZBA OSÓB W RODZINACH
		OGÓŁEM	w tym: NA WSI	
0		1	2	3
UBÓSTWO	1	79	79	232
SIEROCTWO	2	0	0	0
BEZDOMNOŚĆ	3	2	2	2
POTRZEBA OCHRONY MACIERZYŃSTWA	4	19	19	110
W TYM:				
WIELODZIETNOŚĆ	5	16	16	94
BEZROBOCIE	6	82	82	285
NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ	7	34	34	67

DŁUGOTRWAŁA LUB CIĘŻKA CHOROBA	8	52	52	114
BEZRADNOŚĆ W SPRAWACH OPIEKUŃCZO - WYCHOWAWCZYCH I PROWADZENIA GOSPODARSTWA DOMOWEGO - OGÓŁEM	9	24	24	111
W TYM: RODZINY NIEPEŁNE	10	12	12	45
RODZINY WIELODZIENTNE	11	8	8	47
PRZEMOC W RODZINIE	12	0	0	0
POTRZEBA OCHRONY OFIAR HANDLU LUDŹMI	13	0	0	0
ALKOHOLIZM	14	0	0	0
NARKOMANIA	15	0	0	0
TRUDNOŚCI W PRZYSTOSOWANIU DO ŻYCIA PO ZWOLNIENIU Z ZAKŁADU KARNEGO	16	2	2	2
TRUDNOŚCI W INTEGRACJI OSÓB, KTÓRE OTRZYMAŁY STATUS UCHODźCY LUB OCHRONĘ UZUPEŁNIAJĄCĄ	17	0	0	0
ZDARZENIE LOSOWE	18	8	8	21
SYTUACJA KRYZYSOWA	19	0	0	0
KLĘSKA ŻYWIOŁOWA LUB EKOLOGICZNA	20	2	2	6

Źródło: Sprawozdanie MPiPS - 03 Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Sońsku

Tabela 7. Typy rodzin objętych pomocą społeczną w 2018 roku.

WYSZCZEGÓLNIENIE		LICZBA RODZIN		LICZBA OSÓB W RODZINACH
		OGÓŁEM	w tym: NA WSI	
0		1	2	3
RODZINY OGÓŁEM (wiersz 2+3+4+5+6+7)	1	219	219	549
o liczbie osób	2	60	60	60
1	3	88	88	176
2	4	15	15	45
3	5	28	28	112
4	6	12	12	60
5	7	16	16	96
6 i więcej	8	67	67	308
w tym (z wiersza 1) rodziny z dziećmi ogółem (wiersz 9+10+11+12+13+14+15)	9	12	12	36
o liczbie dzieci	10	29	29	116
1	11	14	14	76
2	12	6	6	36
3	13	5	5	35
4	14	0	0	0
5	15	1	1	9
6	16	15	15	62
RODZINY NIEPEŁNE OGÓŁEM (wiersz 17+18+19+20)	17	5	5	13
o liczbie dzieci				

1				
2	18	4	4	15
3	19	3	3	14
4 i więcej	20	3	3	20
RODZINY EMERYTÓW I RENCISTÓW OGÓŁEM (wiersz 22+23+24)	21	45	45	89
o liczbie osób	22	26	26	26
1	23	12	12	24
2	24	5	5	15
3	25	2	2	24
4 i więcej				

Źródło: Sprawozdanie MPiPS-03 Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Sońsku

Pomoc społeczną rodzinie i dziecku w gminie świadczy Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sońsku. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sońsku w 2018 roku objął pomocą ogółem 245 rodziny o łącznej liczbie osób w tych rodzinach - 549.

Najczęstszym powodem korzystania ze świadczeń pomocy społecznej było posiadanie niskich dochodów oraz bezrobocie. Z ogółu korzystających 239 rodzin korzystało z pomocy w szczególności: z powodu bezrobocia- 82 rodziny, z powodu niepełnosprawności- 34 rodzin, z powodu długotrwałej choroby - 52 rodziny, z powodu trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego- 2 osoby. Bezrobocie jest głównym czynnikiem ubóstwa, niesie za sobą nie tylko niedostatek ale i też negatywne skutki w zakresie funkcjonowania rodziny. Prowadzi często do zachowań dewiacyjnych w rodzinie, utrzymania nałogów, marginalizacji, obniżenia poziomu potrzeb bytowych i całokształtu bytowania. W konsekwencji generuje występowanie patologii społecznej oraz nie radzenia sobie w wypełnianiu ról opiekuńczo-wychowawczych i społecznych. W rodzinach takich często występuje alkoholizm, złe warunki socjalno-bytowe, problemy w zakresie opieki nad dziećmi. Złe funkcjonowanie rodziny jest częstym powodem zaniedbywania przez dzieci nauki, nie realizowania obowiązku szkolnego, demoralizacji oraz niskiej samooceny. Brak odpowiedniego specjalistycznego wsparcia dla takich rodzin powoduje potencjalne zagrożenie związane z koniecznością odebrania dzieci ze środowiska naturalnego i umieszczenia ich w pieczy zastępczej. O potrzebie umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej decyduje Sąd, natomiast Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie wykonuje postanowienia Sądu, zapewniając opiekę, a Gmina właściwa ze względu zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej albo rodzinnym domu dziecka ponosi odpowiednio wydatki.

Z analizy sprawozdań Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Sońsku wynika, że w latach 2017-2019 wzrosła liczba rodzin, którym udzielono wsparcia w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych w postaci przydzielenia asystenta rodziny. Są to rodziny, które wymagają wsparcia w znacznie szerszym wymiarze aniżeli pomoc oferowana w ramach pracy socjalnej. W Ośrodku zatrudniony jest asystent rodziny współpracujący z rodzinami.

Część środków na wynagrodzenie dla asystenta rodziny, gmina pozyskuje z resortowego programu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej.

W środowiskach, w których pracuje asystent rodziny występują różnorodne rodzaje problemów, m.in.:

- bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, niewydolność wychowawcza rodziców;
- trudna sytuacja finansowa- nieumiejętność gospodarowania zasobami finansowymi;
- bezrobocie;
- złe warunki mieszkaniowe;
- przemoc w rodzinie (psychiczna i fizyczna);
- alkoholizm;

- bezradność w prowadzeniu gospodarstwa domowego (trudności w utrzymaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych);
- niepełnosprawność, choroba psychiczna;
- ograniczone prawa rodzicielskie.

Zadaniem asystenta rodziny jest udzielanie pomocy w przezwyciężaniu powyższych problemów.

Do funkcji asystenta rodziny zalicza się funkcję wsparcia psychiczno – emocjonalnego, diagnostyczno – monitorującą, opiekuńczą, doradczą, mediacyjną, wychowawczą, motywującą – aktywizującą, koordynacji działań skierowanych na rodzinę. Zakres zadań asystenta rodziny obejmuje cztery obszary: bezpośrednią pracę z rodzicami, bezpośrednią pracę z dziećmi, działania pośrednie realizowane na rzecz dziecka i rodziny, organizację własnego warsztatu pracy.

Zadania asystenta rodziny określa art. 15.1. Ustawy z dnia 9 czerwca 2011 o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej:

- 1) opracowanie i realizacja planu pracy z rodziną we współpracy z członkami rodziny i w konsultacji z pracownikiem socjalnym;
- 2) opracowanie, we współpracy z członkami rodziny i koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej, planu pracy z rodziną, który jest skoordynowany z planem pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej;
- 3) udzielanie pomocy rodzinom w poprawie ich sytuacji życiowej, w tym w zdobywaniu umiejętności prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego;
- 4) udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów socjalnych;
- 5) udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów psychologicznych;
- 6) udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów wychowawczych z dziećmi;
- 7) wspieranie aktywności społecznej rodzin;
- 8) motywowanie członków rodzin do podnoszenia kwalifikacji zawodowych;
- 9) udzielanie pomocy w poszukiwaniu, podejmowaniu i utrzymywaniu pracy zarobkowej;
- 10) motywowanie do udziału w zajęciach grupowych dla rodziców, mających na celu kształtowanie prawidłowych wzorców rodzicielskich i umiejętności psychospołecznych;
- 11) udzielanie wsparcia dzieciom, w szczególności poprzez udział w zajęciach psychoedukacyjnych;
- 12) podejmowanie działań interwencyjnych i zaradczych w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa dzieci i rodzin;
- 13) prowadzenie indywidualnych konsultacji wychowawczych dla rodziców i dzieci;
- 14) prowadzenie dokumentacji dotyczącej pracy z rodziną;
- 15) dokonywanie okresowej oceny sytuacji rodziny, nie rzadziej niż co pół roku;
- 16) monitorowanie funkcjonowania rodziny po zakończeniu pracy z rodziną;
- 17) sporządzanie, na wniosek sądu, opinii o rodzinie i jej członkach;
- 18) współpraca z jednostkami administracji rządowej i samorządowej, właściwymi organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami i osobami specjalizującymi się w działaniach na rzecz dziecka i rodziny;
- 19) współpraca z zespołem interdyscyplinarnym lub grupą roboczą lub innymi podmiotami, których pomoc przy wykonywaniu zadań uzna za niezbędną.

Tabela 8. Rodziny, którym udzielono wsparcia asystenta rodziny

Rok 2017			Rok 2018		
Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinie	Liczba dzieci	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinie	Liczba dzieci
8	39	27	11	36	25

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Sońsku

Jeśli rodziny, które nie są w stanie zapewnić dzieciom właściwej opieki i wychowania, a tym samym są bezradne w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, nie dokonują przy pomocy asystenta rodziny bądź wsparcia pracowników socjalnych, istotnych postępów w rozwiązywaniu swoich problemów życiowych, należy podjąć odpowiednie kroki prawne poprzez umieszczenie dzieci w pieczy zastępczej.

Z terenu gminy Sońsk w pieczy zastępczej wg nowych zasad umieszczonych jest 11 dzieci, w tym ; w rodzinach zastępczych spokrewnionych - 8, w rodzinach niespokrewnionych – 1 dziecko, w placówce opiekuńczo-wychowawczej- 2 dzieci.

4. Realizatorzy Programu:

Program realizuje Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sońsku przy udziale:

1. Urzędu Gminy w Sońsku,
2. Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Sońsku,
3. Zespołu Interdyscyplinarnego do Spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie,
4. Placówek oświatowych z terenu Gminy Sońsk,
5. Placówek Ochrony Zdrowia,
6. Organizacji pozarządowych
7. Komendy Powiatowej Policji w Ciechanowie,
8. Kuratorów Sądowych,
9. Sądów- Wydziały; Karny, Rodzinny i Nieletnich,
10. Poradni Psychologiczno-pedagogicznej w Ciechanowie,
11. Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Ciechanowie,
12. Powiatowego Urzędu Pracy w Ciechanowie.

5. ZAŁOŻENIA PROGRAMU.

5.1. Cele Programu

Cel główny:

„Tworzenie warunków sprzyjających wspieraniu rodziny i jej prawidłowego funkcjonowania”.

Cele szczegółowe:

Cel 1. Zapobieganie powstawania sytuacji kryzysowych wymagających interwencji oraz rozwiązywanie już istniejących.

Cel 2. Zabezpieczenie podstawowych potrzeb bytowych dziecka.

Cel 3. Poprawa jakości opieki sprawowanej przez biologicznych rodziców.

6. PRZEWIDYWANE EFEKTY:

- stworzenie wielopłaszczyznowego wsparcia dla rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze;
- ograniczenie patologii;
- zminimalizowanie negatywnych zachowań wśród dzieci i młodzieży;
- zwiększenie poczucia bezpieczeństwa socjalnego dzieci i rodzin;
- ochrona dzieci przed umieszczeniem w pieczy zastępczej.

W sensie ogólnym o efektywności asystentury w kontekście pracy z klientem można mówić wtedy, gdy dzięki okresowej pomocy asystenta dzieci nadal wychowują się w rodzinie oraz zarówno jej członkowie, jak i służby społeczne mają pewność, że w środowisku rodzinnym mają one zapewnione warunki do bezpiecznego i prawidłowego rozwoju. Natomiast w kontekście pracy całego zespołu asystentów/danego asystenta świadczy o tym wysoki wskaźnik rodzin usamodzielnionych w określonym czasie (np. 25% w ciągu 2 lat pracy). Można wziąć pod uwagę daną gminę lub cały kraj, wtedy wskaźnikami mogą być zyski ekonomiczne i społeczne (np. mniejsze wydatki związane z wynagrodzeniem za pracę asystenta niż utrzymaniem dzieci w całodobowej placówce opiekuńczo-wychowawczej, większa liczba rodzin w sposób prawidłowy wypełniających swoje funkcje, reintegracja, zmniejszenie marginalizacji społecznej).

Do warunków, które koniecznie muszą być spełnione, aby usamodzielnić rodzinę, należy zaliczyć:

- bezpieczeństwo dzieci (brak maltretowania, wykorzystywania seksualnego, zaniedbywania dzieci oraz przemocy w relacjach między dorosłymi),
- rozwinięte w co najmniej dobrym stopniu umiejętności opiekuńczo-wychowawcze rodziców (lub opiekunów dziecka),
- rozwinięte w co najmniej dobrym stopniu umiejętności prowadzenia gospodarstwa domowego,
- co najmniej dobre relacje w rodzinie nuklearnej,
- co najmniej ograniczenie picia alkoholu opiekunów dziecka, czyli brak zjawiska problemowego używania alkoholu – okazjonalne spożywanie małej ilości alkoholu bez upijania się,
- uregulowanie spraw sądowych i urzędowych,
- samodzielność w rozwiązywaniu trudności życia codziennego,
- samodzielność w realizacji różnorodnych spraw na rzecz dzieci i domu,
- poczucie siły, własnej wartości, sprawstwa i kontroli nad własnym życiem, umiejętność egzekwowania praw, stawiania granic.

Dodatkowym, oczekiwanym wskaźnikiem jest wyjście rodziny z systemu pomocy społecznej, czyli podjęcie pracy zawodowej oraz niekorzystanie już ze świadczeń rodzinnych i z pomocy społecznej. Nie zawsze jest to jednak możliwe. Z doświadczeń w realizacji asystentury wynika, iż najtrudniej osiągnąć pełne uniezależnienie od systemu pomocy rodzinom niepełnym wielodzietnym, gdzie matka nie może podjąć pracy zawodowej ze względu na opiekę nad kilkorgiem małych dzieci oraz w rodzinach z rodzicami upośledzonymi umysłowo i z zaburzeniami psychicznymi, nieposiadającymi wsparcia w rodzinie dalszej.

Efektom pracy asystenta jest też zmiana sytuacji prawnej: rodzicom zostają przywrócone pełne prawa rodzicielskie oraz zostaje odwołany nadzór kuratora. Ponadto rodzice, wychowawcy, nauczyciele w szkole i inne osoby zauważają zmiany w wyglądzie i zachowaniu dzieci. Sami klienci – rodzice powinni mieć też przekonanie, że poradzą sobie z utrzymaniem wypracowanych zmian, że nie potrzebują już wsparcia.

7. ADRESACI PROGRAMU

Rodziny wychowujące dzieci oraz rodziny przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, zagrożonych ubóstwem, problemem uzależnienia oraz rodziny dotknięte przemocą.

8. TERMIN REALIZACJI

Wdrażanie Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2020 – 2023 rozpocznie się po jego przyjęciu przez Radę Gminy Sońsk i będzie kontynuowany do roku 2023.

Zadania zaplanowane do realizacji w ramach programu będą wdrażane w formie ciągłej.

10. Harmonogram realizacji Programu Wspierania Rodziny na terenie Gminy Sońsk w latach 2020 - 2023

CEL 1. Zapobieganie powstania sytuacji kryzysowych wymagających interwencji oraz rozwiązywanie już istniejących			
Nazwa zadania	Termin realizacji	Osoba/podmiot realizujący	Wskaźnik realizacji
Monitoring sytuacji rodzin zagrożonych dysfunkcjami/rodzin dysfunkcyjnych oraz analiza zjawisk rodzących potrzebę ubiegania się o pomoc	2020-2023 Na bieżąco	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sońsku	Przyczyny udzielania pomoc Liczba przeprowadzonych wywiadów środowiskowych
Współpraca z kuratorami sądowymi, policją, szkołami w celu wypracowania wspólnych działań profilaktycznych	2020-2023 Na bieżąco	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sońsku Urząd Gminy w Sońsku	Liczba podjętych interwencji Liczba osób objętych wsparciem
Realizacja pracy socjalnej polegającej na wzmacnianiu lub odzyskaniu przez rodzinę zdolności do pełnienia prawidłowych funkcji w społeczeństwie	2020-2023 Na bieżąco	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sońsku	Liczba rodzin objętych wsparciem w formie pracy socjalnej Liczba zawartych kontraktów socjalnych
Motywowanie członków rodziny do podejmowania działań na rzecz niwelowania własnych dysfunkcji np. udział w Programie Korekcyjno – edukacyjnym dla sprawców przemocy, podjęcie terapii leczenia odwykowego	2020-2023 Na bieżąco	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sońsku, Zespół Interdyscyplinarny ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie w gminie Sońsk, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Sońsku	Liczba osób które podjęły terapię Liczba osób które ukończyły terapię

Dążenie do reintegracji rodzin poprzez pomoc rodzinie, z której dzieci ewentualnie zostaną umieszczone w pieczy zastępczej w odbudowaniu odpowiedniego środowiska wychowawczego z poprawnymi relacjami i rolami pozwalającymi na powrót dzieci do rodziny naturalnej	2020-2023 Na bieżąco	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sońsku, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Sońsku, Zespół Interdyscyplinarny ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie, Placówki oświatowe, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Ciechanowie	Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny Liczba rodzin do których dzieci powróciły
Zapewnienie rodzinie wsparcia i pomocy asystenta rodziny	2020-2023 Na bieżąco	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sońsku	Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny
CEL 2. Zabezpieczenie podstawowych potrzeb bytowych dziecka			
Zapewnienie pomocy materialnej i rzeczowej ubogim rodzinom	2020-2023 Na bieżąco	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sońsku	Liczba i formy udzielonej pomocy
Objęcie dożywianiem wszystkich potrzebujących dzieci	2020-2023 Na bieżąco	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sońsku, Placówki oświatowe	Liczba dzieci objętych dożywianiem
Monitorowanie sytuacji zdrowotnej dzieci z rodzin dysfunkcyjnych	2020-2023 Na bieżąco	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sońsku' Placówki służby zdrowia	Liczba rodzin i dzieci w tych rodzinach objętych monitorowaniem
Objęcie rodzin dysfunkcyjnych profesjonalną pomocą	2020-2023 Na bieżąco	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sońsku	Liczba podejmowanych interwencji kryzysowych

Zabezpieczenie środków na pobyt dziecka w pieczy zastępczej	2020-2023 Na bieżąco	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sońsku, Urząd Gminy w Sońsku	Liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej. Wysokość środków przeznaczonych na pokrycie pobytu dzieci w placówkach
CEL 3. Poprawa jakości opieki sprawowanej przez biologicznych rodziców			
Szczegółowe trudności wieloaspektowe rozpoznanie sytuacji rodziny przeżywającej	2020-2023 Na bieżąco	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sońsku	Liczba rodzin/przeżywających trudności
Rozszerzenie dostępu do konsultacji i poradnictwa specjalistycznego (pomoc prawna, psychologiczna, pedagogiczna, praca socjalna)	2020-2023 Na bieżąco	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sońsku; Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie; placówki oświatowe; Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Sońsku	Liczba rodzin/osób korzystających z poradnictwa. Liczba udzielonych porad. Liczba specjalistów
Przydzielenie rodzinom Asystenta Rodziny	2020-2023 Na bieżąco	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sońsku Sąd Rodzinny i Nieletnich	Liczba rodzin objętych wsparciem Asystenta Rodziny
Udział pracowników socjalnych i asystentów rodziny w szkoleniach dotyczących pracy z rodziną	2020-2023 Na bieżąco	Pracownicy socjalni, Asystenci rodziny	Liczba szkoleń i konferencji

11. FINANSOWANIE PROGRAMU

Finansowanie zadań zawartych w Programie Wspierania Rodziny odbywać się będzie w ramach środków budżetu Gminy Sońsk oraz środków pozabudżetowych pozyskanych z innych źródeł z programów rządowych przeznaczonych na wspieranie rodziny.

Od 2015 roku ustawodawca nałożył na gminy obowiązek współfinansowania pobytu dziecka w pieczy zastępczej w wysokości odpowiednio :

1. 10% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka – w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
2. 30% w drugim roku,
3. 50% w trzecim roku i następnych latach.

13. MONITORING I EWALUACJA PROGRAMU

Monitoring Programu umożliwi wgląd w realizację podejmowanych działań, ocenę ich skuteczności oraz podejmowanie działań korygujących. Koordynatorem Programu jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sońsku. Program ma charakter otwarty, co oznacza, że powinien ewaluować w zależności od pojawiających się potrzeb.

Monitoring pracy asystentów rodziny realizowany jest poprzez:

1. Analizę kart pracy prowadzonych przez asystenta rodziny, potwierdzanych na koniec każdego miesiąca przez kierownika GOPS w Sońsku (liczba godzin pracy z daną z rodziną, liczba godzin pracy na rzecz rodziny, rodzaj wykonywanych działań z rodziną i na jej rzecz).
2. Analizę przygotowywanych okresowo (minimum kwartalnie) przez asystenta rodziny raportów pracy z rodziną włączanych do dokumentacji rodziny prowadzonej przez Ośrodek zawierających diagnozę potrzeb, cele pracy, podejmowane działania, uzyskane efekty.
3. Weryfikację planów pracy z rodziną, odbywającą się raz na pół roku obejmującą omówienie efektów pracy w ostatnim okresie oraz przedstawieniu celów pracy na kolejne pół roku.
4. Ewaluację wewnętrzną - dokonywaną raz do roku na podstawie analiz arkuszy diagnozy rodziny wraz z weryfikacją planów pracy oraz innych narzędzi (np. ankiet ex ante i ex post) opracowanych przez Ośrodek.
5. Przygotowywanie raz na pół roku sprawozdań rzeczowo- finansowych określonym rozporządzeniem z dnia 4 grudnia 2012 r. Ministra Pracy i Polityki Społecznej w sprawie sprawozdań rzeczowo-finansowych z wykonywania zadań z zakresu wspierania rodzin i systemu pieczy zastępczej.

Niniejszy Program wpisuje się w Gminną Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Sońsk.

14. PODSUMOWANIE

Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Sońsk zakłada tworzenie sprzyjających warunków do poprawy życia rodzin i dzieci. Niezbędne jest systematyczne podnoszenie świadomości społecznej w zakresie przyczyn i skutków dysfunkcji oraz promowanie rodzinnego stylu życia. Aby osiągnąć zamierzone cele w realizację programu powinny włączyć się aktywnie instytucje, placówki i organizacje, które swoimi działaniami wspierają dzieci i rodziny. Spodziewanym efektem realizacji programu ma być polepszenie sytuacji dziecka i rodziny, poczucie bezpieczeństwa socjalnego, ograniczenie patologii społecznej, zminimalizowanie negatywnych zachowań oraz stworzenie skutecznego systemu wsparcia dla dziecka i rodziny.